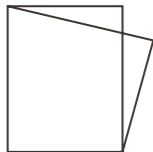


Kim Jerg, Kaare W. Nielsen og Lærke Nørgaard Pallesen: Når små børn leger – og den voksne leger med

Dafolo, 2024, 138 sider



Anmeldt af Sofie Holm Egense, lektor, Pædagoguddannelsen i Randers, VIA University College

Thi, for nu endelig at sige det ganske kort, mennesket leger kun, når det i ordets fulde betydning er menneske, og kun når det leger, er det helt og fuldt menneske.

Sådan skriver Freidrich Schiller i værket *Menneskets æstetiske opdragelse*, 1793. Det gamle citat randt mig i hu, da jeg læste Kim Jerg, Kaare W. Nielsen og Lærke Nørgaard Pallesen's bog om leg hos de mindste børn i dagtilbud. Om end citatet efterhånden er lidt tyndslidt, og der i Schillers tekster hverken er børn eller konkrete beskrivelser af, hvordan mennesket leger, rumsterer det alligevel i mit baghoved, når jeg læser bogen. Med udgangspunkt i en kritik af et manglende fokus på legens rolle og betydning hos de mindste børn i både lovgivning

og forskning sætter forfatterne sig for at bidrage til den faglige viden og handlemuligheder hos de personer, der dagligt arbejder med de mindste. Hvis vi skal tage Schillers ord alvorligt og gøre det til en del af det pædagogiske værdigrundlag, må vi forsøge at bringe de filosofiske tanker tættere på de pædagogiske handlinger og fællesskaber. Det giver forfatterne mange kvalificerede, inspirerende og håndgribelige bud på gennem bogens 130 sider.

Legen som fundament i menneskelivet
Med en forståelse af legen som en grundlæggende menneskelig aktivitet bygger forfatterne bogen op omkring fem grundlæggende pointer.

Kim Jerg, Kaare W. Nielsen og Lærke Nørgaard Pallesen: Når små børn leger – og den voksne leger med

- At den professionelle omsorgsperson er afgørende for børns liv, og omsorgspersonens evne til at indgå i et samvær, der er meningsfuldt for barnet som centralt for kvaliteten af det pædagogiske miljø og relationer.
- At dette ikke sker af sig selv, men kræver refleksion og tilrettelæggelse.
- At legen er en beskæftigelse i sin egen ret – børn leger for at lege.
- At barnet skal lære færdigheder for at kunne lege.
- At leg læres ved at lege sammen med kompetente andre.

Med dette afsæt henvender bogen sig til det pædagogiske personale og beskriver, i en direkte tiltaleform, hvordan de kan forstå, arbejde med og udvikle på deres egne kompetencer, de pædagogiske tilgange og institutionelle rammer for legen i dagtilbud.

Med Den styrkede pædagogiske læreplan fra 2018 blev legen skrevet tydeligt frem som et grundlæggende element i børns liv og udvikling, og dermed i dagtilbuds-pædagogikken. Forfatterne laver i kapitel 1 en analyse af udfordringerne ved at skrive leg tydeligt frem i lovtæst, men samtidig ikke definere hvad der forstås ved begrebet, og hvordan de fagprofessionelle kan arbejde med at støtte, guide og rammesætte legen. De går videre med en, efter min mening berettiget, kritisk stillingtagen til læringsbegrebets indtog i og betydning for, hvordan pædagoger møder børn i dagtilbuddets hverdag, og hvilke værdier der bliver fremherskende i de pædagogiske miljøer. Forfatterne placerer legen centralt i de pædagogiske praksisser og sætter dermed et vigtigt fokus på de mange mere uformelle,

legende, kreative, æstetiske og kropslige læreprocesser.

Legen skal erfares og beherskes

Forfatterne definerer i kapitel 1 og 2 leg som et kulturelt fænomen og en æstetisk-performativ udtryksform. Legen er en aktivitetsform, der skal læres, og som optræder på en særlig måde. En spontan, frivillig og lystbetonet handling, der kræver et intentionelt, kropsligt og kommunikativt modsvar fra de professionelle omsorgsgivere. De må kende legens udtryksformer for at kunne understøtte børnene udvikling som legende væsener. Nok er legen spontan og frivillig, men forudsætningerne for, at børnene kan deltage i legen, er, at de har gjort sig erfaringer med leg, kropslige erfaringer med at lege og besidder en række færdigheder.

Forfatterne beskriver i kapitel 3 socialt samspil som grundlag for at lære at lege, og netop derfor bliver pædagoger og andre voksne i dagtilbud helt afgørende for børnenes muligheder for at tilegne sig denne kompetence. I kapitel 4 giver forfatterne en karakteristik af små børns lege, som efterfølges af redskaber til, hvordan der kan etableres rammer for leg i det pædagogiske miljø, og hvordan de professionelle kan arbejde systematisk med udvikling af deres praksis omkring leg. I de næste to kapitler giver forfatterne råd og inspiration til, hvordan den voksne kan deltage i og igangsætte lege for børn, hele tiden med udgangspunkt i børneperspektivet.

Legens betydning på særlige områder

Bogens sidste fire kapitler har hver deres særlige fokus. Kapitel 9 beskæftiger sig

med symbolske lege hos de ældste børn i vuggestuen. Musik som en aktivitet, der kan have et særligt potentiale i forhold til deltagelsesmuligheder for alle børn og relationsdannelse, beskriver forfatterne i kapitel 10. De risikobetonede leges trange kår i den moderne tilgang til børn i såvel familier som dagtilbud tages under kærlig behandling i kapitel 11, hvor forfatterne understreger vigtigheden af, at børn får mulighed for at eksperimentere i deres møde med verden. Den professionelle omsorgsgivers bevidsthed om betydning af kulturelle forskelle og aktive arbejde for at skabe lige muligheder for alle børn uanset kulturel baggrund er fokus i kapitel 12. Leg kan, ifølge forfatterne, danne ramme om interkulturelle møder og åbne for nye forståelser af og blikke på hinanden i legens fællesskab. Bogen afsluttes med et kapitel, der beskriver en af de tre forfatters personlige erfaring med leg og pædagogik gennem et langt professionelt engagement i pædagogikken, samt forfatterens fælles forskningsprojekter, der har givet anledning til bogen.

Den gode og svære balance mellem praksis og refleksion

Bogen er meget direkte og praksisnær i sin formidlingsform, hvilket fungerer rigtig godt. Den opfordrer læseren til at engagere sig i legen og tage ansvar for den. Ligesom vi skal hjælpe børnene med at lære at gå og tale, så skal vi også lære dem at lege. Legens kreative potentiale forløser sig ikke på magisk vis, der skal, som med al anden læring, være nogen, der vil noget med nogen – nogen, der inspirerer og inviterer ind i et fællesskab omkring leg.

Det er altid en udfordring at give konkrete, håndtérbare redskaber til at arbejde med et fænomen som leg uden at nærme sig en instrumentalisering af selv samme fænomen. Forfatterne gør en dyd ud af at klæde læseren på med faglige perspektiver og indsigter som værn mod netop dette. De formår at være tro mod legens egenart samtidig med at gøre deres bog relevant og

anvendelig i en pædagogisk hverdag på de præmisser, der kendetegner denne i et moderne, dansk dagtilbud.

De seneste år har vi set en udvikling inden for pædagoguddannelsen i retning af et større fokus på legende og æstetiske udtryksformer og tilgange i pædagogisk praksis. Bogen er et kærkomment og meget anvendeligt bidrag til udvikling

af praksis i denne forbindelse. Den giver stof til eftertanke i forhold til, hvordan vi bedriver god pædagoguddannelse. Hvis vi tager forfatternes ord for pålydende, og legen er en grundlæggende menneskelig aktivitet, må vi spørge os selv om, hvordan vi skaber mulighed for at genopdage legen som voksne.